

Definitioner av våldsutsatthet

Våld kan beskrivas som varje handling som genom att den skrämmar, smärtar, skadar eller får någon att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill.

Försummelse och vanvård: Försummelse och vanvård kan drabba personer i alla samhällsklasser och i alla åldrar och handlar om brist på omsorg. Våldsutsatta kan vägras vård och medicin som de behöver, eller få för lite, för mycket eller felaktig medicin. Den våldsutsatta kan även vägras mat eller tvingas att äta, utsättas för bristande daglig hygien, inklusive mun- och tandhygien eller annan omvårdnad. Det kan även handla om felaktiga årstids- och storleksanpassade kläder, eller att den våldsutsatta inte ges möjlighet till vila och sömn alternativt inte får hjälp att komma upp ur sängen. Om den våldsutsattas behov av utbildning, uppmärksamhet, bekräftelse och tillhörighet och en trygg fysisk miljö inte tillgodoses räknas detta också som försummelse och vanvård.

Fysiskt våld: Fysiskt våld kan drabba personer i alla samhällsklasser och i alla åldrar och tar sig i uttryck i form av våldsutövaren knuffar, örfilar, skakar, slår, släpar, bankar huvudet mot något, sparkar, tar stryptag, bränner, kastar något eller håller vapen mot någon annan. Fysiskt våld består också av frakturer, ögonskador, rivmärken, blåmärken, bitmärken, brännskador, märken efter bälten och remmar, svullnader, hudavskrapningar, kvävningsförsök, kramper eller andningsstillestånd, använder sexualiserat våld. Det kan även vara fysiskt våld med tillhyggen, kniv eller vapen.

Psykiskt våld: Psykiskt våld kan drabba personer i alla samhällsklasser och i alla åldrar och kännetecknas av isolering, nedsättande kommentarer, förlöjliganden, glåpord, verbala kränkningar, rädsla, känslomässig utpressning, skambeläggande, osynliggörande, hot om fysiskt våld, hot om självmord, hot riktat mot husdjur, närstående eller egendom, samt tvång och trakasserier. Stalkning och andra trakasserier är ytterligare exempel på psykiskt våld.

Latent våld: Latent våld innebär att den utsatta lever med en ständig rädsla eller oro för våld. Våldet kan vara ilska eller aggressivitet som visar sig i förövarens kroppshållning och kroppsuttryck, som upplevs som hot.

Sexuellt våld: Sexuellt våld kan drabba personer i alla samhällsklasser och i alla åldrar. Sexuellt våld kan innebära olika former av sexuellt påtvingade handlingar, sexuella trakasserier eller användning av ett sexuellt kränkande språk. Det kan handla om att bli påtvingat samlag eller liknande sexuella handlingar, inklusive sexuellt övergrepp då den utsatta befinner sig i ett tillstånd utan möjlighet att försvara sig. Offret kan också fotograferas eller filmas i ett sexuellt syfte mot sin vilja. Våldsutsatta kan tvingas ta på sin eller annans kropp mot sin vilja eller tvingas se på porrfilm.

Materiellt våld: Materiellt våld kan drabba personer i alla samhällsklasser och i alla åldrar handlar om materiell skadegörelse. Våldsutövaren riktar sin aggressivitet mot och förstör materiella föremål både i och utanför hemmet. Offret kan också tvingas att själv förstöra ägodelar av särskild betydelse som t.ex. viktiga foton närstående. Det kan även vara stöld av den utsattas personliga tillhörigheter, bohag, värdesaker med mera.

Digitalt våld: är psykiskt eller sexuellt våld, alternativt hot, som utövas via digitala verktyg som mobiltelefon, platta eller dator. Våldet kan exempelvis bestå av hotfulla sms eller att kontrollera hur någon förflyttar sig via GPS. Det kan också vara grooming som innebär att en vuxen person närmar sig barn och unga på nätet i syfte att bygga en relation och så småningom genom hot få dem att utföra allt grövre sexuella handlingar på sig själv framför kameran eller vid ett fysiskt möte. Oftast utger sig den vuxna för att vara jämnårig med barnet. En del av det digitala våldet är ”doxing”, vilket omfattar när våldsutövare avslöjar och sprider den utsattas privata information utan samtycke, med avsikt att hota och skada. Spridning av sådan information kan medföra allvarliga sociala och psykologiska konsekvenser för den utsatta.

Våld mot äldre: Våld mot äldre kan vara samma som beskrivits under fysisk, psykisk, sexuell och ekonomisk våldsutsatthet. Därutöver kan det vara vanligare att äldre utsätts för försummelse (exempelvis förhindras att ta läkemedel, vägras stöd med mat, hygien, att komma i eller ur sängen, till och från sjukvård med mera). Äldre kan vara våldsutsatta av både sin partner, vuxna barn och omsorgspersonal. Komplexiteten ökar eftersom äldre kan vara sårbara på grund av ålder, hälsa och funktionsnedsättning och ofta är beroende av hjälp från sin våldsutövare. Inte sällan finns en lojalitet och prägling av beroende, tillit och långvarig samhörighet som gör att det är skamfyllt att söka hjälp och berätta om sin utsatthet.

Våld mot den utsattas husdjur: Det finns ett samband mellan våld mot djur och våld inom familjen. Våldsutförare som utsätter djur för våld ofta använder grövre och farligare våld jämfört med våldsutövare som inte brukar våld mot djur. Även hot om att skada djur omfattas.

Ekonomiskt våld: Ekonomiskt våld kan drabba personer i alla samhällsklasser och i alla åldrar. Det kan uttryckas genom ekonomiska hot, begränsningar av gemensamma ekonomiska tillgångar eller genom att tvinga någon att utföra ekonomiska olagligheter. Våldsutövaren kan ta kontroll över ekonomin och materiella tillgångar. Den utsatta kan få begränsad tillgång till den gemensamma ekonomin, får inte bestämma över sin egen ekonomi eller tvingas att i detalj redovisa alla inköp. Den utsatta kan tvingas till att ta lån på banken. Ekonomiskt våld kan också vara att frånta offret rätten att arbeta eller delta i aktiviteter som kan leda till egen försörjning, och därmed begränsas rätten att försörja sig själv och eventuella barn.

Hedersrelaterat våld och förtryck: Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om hot som begränsar en persons livsutrymme och personen ifråga har inte rätt att själv välja partner. Den som inte följer det rådande normsystemet anses dra skam över hela familjen och riskerar att straffas fysiskt för att familjen eller ett utökat kollektiv ska återfå det som uppfattas som förlorad heder. Kollektivet dvs. familjemedlemmar, släktingar eller andra medlemmar av gemenskapen är oftast våldsutövare. Våldshandlingen är därmed också kollektivt godkänt.

Könsstympning av flickor och kvinnor: Könsstympning innebär att större eller mindre delar av det kvinnliga könsorganet tas bort eller skadas. Vid typ 1 har delar av eller hela klitoristoppen, alternativt förhuden på klitoris, skurits bort. Typ 2 innebär att klitoristoppen eller förhuden och de inre blygdläpparna helt eller delvis har skurits bort. Typ 3 innebär att blygdläpparna har skurits bort och sytts ihop. En mindre öppning lämnas för att kiss och mensblod ska kunna komma ut. Typ 4 omfattar andra skadliga ingrepp på de yttre kvinnliga könsdelarna, som prickning när man sticker i klitoris och vävnaden omkring med ett vasst föremål. Andra former kan vara att skrapa på, fräta eller snitta i olika delar av underlivet.

Prostitution: Prostitution är enligt brottsbalken när en person köper eller säljer sexuella tjänster mot ersättning. Ersättningen kan vara pengar, men även varor eller tjänster som alkohol, boende, presenter eller resor. Att köpa sexuella tjänster är förbjudet. En person som befinner sig i prostitution kan vara utsatt för många typer av våldsutsatthet som exempelvis fysiskt, psykiskt, latent, sexuellt, ekonomiskt och materiellt våld samt vanvård.

Människohandel: Människohandel innebär att någon eller några, genom falska löften eller direkta hot, rekryterar och förflyttar människor för att utnyttja dem. För barn krävs inget vilseledande eller hot för att det ska vara människohandel. Ofta sker människohandel över landsgränser men det kan även ske inom Sverige. Förutom prostitution och andra former av sexuellt utnyttjande utsätts många av människohandelns offer för tvångsarbete, krigstjänst, tiggeri, brottslig verksamhet, handel med organ eller andra former av utnyttjanden. En person som är utsatt för människohandel kan vara utsatt för många typer av våldsutsatthet som exempelvis fysiskt, psykiskt, latent, sexuellt, ekonomiskt och materiellt våld samt vanvård.